

DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2019-9-73-24>

УДК 373.2:371.48:372.365:37.048.3

Франчук Л.М.

Київський університет імені Бориса Грінченка

СУЧАСНІ КОНЦЕПЦІЇ УПРАВЛІННЯ ІГРОВОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ДІТЕЙ ЧЕТВЕРТОГО РОКУ ЖИТТЯ

Анотація. В статті висвітлено гру як провідний вид діяльності дошкільника. Ігрова діяльність є незамінною складовою дитячого життя, що забезпечує психологічний комфорт дитини, саморозвиток дитячої особистості, її долучення до культури свого народу і людства. Продемонстровано значення та роль гри у формуванні особистості дитини 4-го року життя, її соціалізації та морально-етичному вихованні. Розглянуто класифікацію ігор та специфіку управління якістю ігрової діяльності молодших дошкільників. Встановлена провідна роль дорослого у керуванні темпом розвитку та формами гри дітей 4-го року життя. Зазначено методи та форми психолого-педагогічної роботи педагога з обраною віковою групою дітей та окреслені перспективи подальшого дослідження ігрової діяльності дітей.

Ключові слова: дошкільник, ігрова діяльність, управління якістю, заклад дошкільної освіти.

Franchuk Liliia

Borys Grinchenko Kyiv University

QUALITY MANAGEMENT OF PLAYING ACTIVITY OF CHILDREN 4-TH YEAR OF LIFE IN THE INSTITUTION OF PRESCHOOL EDUCATION

Summary. The article deals with the game as a leading activity of a preschooler. The quality of preschool education is a quality of its content, which is reflected not only in the providing of knowledge to children, the creation of conditions for the acquisition of skills, but also their development. The game is a kind of activity, the reason of which is not in its results, but in the process itself, which brings pleasure. In a variety of gaming activities, the personal formation of a small child takes place, speech and communicative experience is acquired, practical, work, and artistic skills are established. The personality of the child, social competence and the humanistic world is formed during the game, the preschooler shows individual characteristics, creative abilities, imagination develop. Taking into account the age-old peculiarities of children of the 4th year of life, the leading role in the management of the game is given to the educator. The purpose of the study was to investigate the quality management of children's play activities in pre-school establishments. Games used to work with preschool children can be divided into two groups: creative games and games with rules. The classification of games and the specifics of the management of the quality of gaming activity of junior preschoolers is considered. The educator teaches children to play, creates a game situation, directly or indirectly, through the toy, communicates with the children. The interaction of a child with adults and peers in game activity stimulates potential forces and real creative possibilities. The methods and forms of psychological and pedagogical work of a teacher with the chosen age group of children are outlined and prospects of further research of children's play activity are defined.

Keywords: preschooler, play activities, quality management, institution of preschool education.

Постановка проблеми. Сучасні пере-
творення в суспільстві, нові стратегічні
орієнтири в розвитку економіки, відкритість су-
спільства, його швидка інформатизація і дина-
мічність кардинально змінили вимоги до освіти.
Провідними принципами, що регламентуються
Базовим компонентом дошкільної освіти в Укра-
їні є демократизація, гуманізація, етнізація пе-
дагогічного процесу, творчий розвиток особис-
тості [1]. Основною метою освіти стає не проста
сукупність знань, умінь і навичок, а заснована
на них професійна компетентність – уміння са-
мостійно добувати, аналізувати і ефективно ви-
користовувати інформацію, уміння раціонально
жити і працювати у швидко змінюваному світі.

Гра та ігрові методи взаємодії дорослого з ди-
тиною, є незамінним форматом, який природно
та невимушено реалізує безліч освітніх завдань.
Проте, в останні роки науковці та практики
звертають увагу на те, що з життя дітей до-
шкільного віку зникає ігрова діяльність. Те-
матика та кількість ігор зменшилися, зміст
збуднів, скоротилася їхня тривалість. Виникла
суперечність між теоретичним значенням гри
для розвитку дитини та практичною реаліза-

цією, заміщення ігрової діяльності методиками
раннього розвитку, занурення в масив додатко-
вих занять з підготовки до навчання в школі.
Гра – справжня соціальна практика дитини, її
реальне життя в суспільстві однолітків та ін.
Ось чому настільки актуальною для дошкільної
педагогіки є проблема використання гри з ме-
тою ефективного розвитку дитини [2].

**Аналіз останніх досліджень і публіка-
цій.** Феномен гри протягом усієї історії людства
привертав до себе увагу визначних мислителів
(Я.А. Коменський, Дж. Локк, Й.Г. Песталоцці,
Ф. Фребель, Ф. Шіллер та ін.). У зарубіжній пе-
дагогії, психології, культурології (В. Акслайн,
Ф. Бонтейдайк, В. Вундт, К. Гросс, К. Левін,
Д. Мід, М. Монтесорі, Д. Селлі, Г. Спенсер,
З. Фрейд, Й. Гейзінг) активно досліджувалася
соціально-психологічна роль та культурно-функ-
ціональне поле гри.

Плідні думки про гру як метод навчання і ви-
ховання знаходимо у науковій спадщині П. Блон-
ського, В. Верховинця, П. Каптерева, Я. Корчака,
А. Макаренка, С. Русової, В. Сороки-Росинського,
В. Сухомлинського, К. Ушинського та ін.). Гли-
боке розуміння ігрової діяльності започатковане

у працях відомих вітчизняних психологів Л. Виготського, О. Запорожця, В. Зінковського, Д. Ельконіна, О. Леонтьєва, С. Рубінштейна, Б. Теплова.

В умовах сучасності продовжується активне вивчення природи гри та можливості її використання в освітньому процесі дошкільного закладу. Зокрема, проблеми соціалізації та встановлення особистісних взаємин дітей у процесі ігрової діяльності вивчає педагог І. Рогальська-Яблонська, а проблему формування соціальної та комунікативної компетенцій дітей старшого дошкільного віку у процесі ігрової діяльності досліджує та вивчає педагог Кубата Н.П. [4; 5].

Сучасні українські науковці (Г.В. Беленька, Т.О. Піроженко) піднімають важливі питання зміни змісту та форми ігрової діяльності, зокрема, молодших дошкільників в умовах урбанізованого індустріального суспільства [3]. Ці тенденції вимагають певних змін і в практиці керування ігровою активністю дітей, дослідження цього питання представлені в роботах Карабаєвої І.І., Кудикіної Н.В. [6; 7].

Формування суспільної спрямованості дитини-дошкільника в грі, зокрема, проблеми спілкування дитини в процесі гри, її взаємодії, розвиток симпатії під впливом ігрової діяльності в своїх працях досліджує Л.В. Артемова [8].

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. В даний час перед дошкільними фахівцями стоїть завдання подальшого вивчення гри як феномену дитячого буття, як освітньої технології, як інструменту становлення особистості.

Незважаючи на усвідомлення значного впливу гри та ігрових технологій на розвиток дитини, спостерігаються суперечливі тенденції в їх реалізації. Зокрема, скоротилась тривалість ігрової активності дітей, діти з раннього віку велику частину часу проводять з використанням мультимедійних засобів, що призводить до ізоляції дітей один від одного.

Найбільш суттєві зміни, які відзначають не тільки психологи, а й більшість досвідчених дошкільних педагогів, полягають в тому, що діти у дитячих садках стали менше і гірше грати, особливо скоротилися (і за кількістю і за тривалістю) сюжетно-рольові ігри. Це обумовлено завантаженістю дітей різними заняттями, а також тим, що діти, за нашими спостереженнями, не можуть змістовно і спокійно грати – вони вовтузяться, б'ються, штовхаються – тому вихователі прагнуть заповнити вільний час дітей спокійними заняттями або вдаватися до дисциплінарних впливів. При цьому вони констатують, що дошкільнята не вміють і не хочуть грати.

В умовах ЗДО окреслилася чітка тенденція до згорання сюжетно-рольових ігор. Це пояснюється тим, що, педагоги часто перетворюють сюжетно-рольову гру на традиційні заняття, намагаючись задовольнити бажання батьків в підвищенні інтелектуального рівня вихованців.

Однак, слід пам'ятати, що гра не є статичним утворенням, вона розвивається разом з дитиною протягом усього її дитинства. Залежно від віку, можливостей дитини на перший план виходять різні структурні елементи і етапи ігрової діяльності [9; 10].

Ігрова діяльність дітей розвивається в декілька етапів [3]:

- в ранньому віці проявляється сенсомоторний характер («наздоганялки», гра-вовтузіння тощо);

- з досягненням молодшого дошкільного віку виникає режисерська гра (використання іграшок як предметів-замінників, символічне виконання певної дії), яка згодом розвивається в образно-рольову гру, в якій дитина уявляє себе в певному образі (людини чи предмету) і відповідно діє;

- старші дошкільники спроможні організувати сюжетно-рольову гру («доньки-матері», «школа», «магазин» тощо) самостійно.

Зважаючи на вікові особливості дітей 4-го року життя, провідна роль в управлінні грою відводиться педагогу. Пряме управління грою здійснюється шляхом залучення педагогом дітей до ігрової діяльності, створення відповідних умов розгортання гри. Слід зауважити, що, у зв'язку з обмеженістю науково-обґрунтованого методичного забезпечення, керівництво ігровою діяльністю здійснюється на нелажному рівні, що сповільнює перехід ролі педагога від прямого управління грою до опосередкованого впливу. Отже, враховуючи актуальність даного питання нами була обрана **мета дослідження** – дослідити управління якістю ігрової діяльності дітей в закладі дошкільної освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження. Зазначимо, що гра – це вид діяльності, мотив якої полягає не в її результатах, а в самому процесі, який приносить задоволення. У різноманітній ігровій діяльності відбувається особистісне становлення маленької дитини, набувається мовленнєвий і комунікативний досвід, засвоюються практичні, трудові, художні навички. Виготський Л. визначає гру як провідний вид діяльності дітей дошкільного віку [9].

Людство обрало гру для стимулювання творчої активності дітей, формування у них навичок соціальної поведінки. Ігри широко використовувалися і продовжують використовуватися як основний засіб соціальної інтеграції дітей. Розвиваюча ігрова діяльність продуктивно використовується в навчанні та вихованні дітей протягом всієї історії педагогіки, дозволяючи дітям відносно легко і в невимушеній атмосфері пізнавати себе, типи та норми поведінки, способи та моделі вирішення тих чи інших завдань, і навколишній світ.

За К. Гроссом, гра є первинною формою залучення людини до соціуму: добровільне підпорядкування загальним правилам чи лідеру; виховання почуття відповідальності за свою групу, благородного прагнення показати свої можливості в дії, що здійснюється заради групи; формування здатності до спілкування. К. Гросс дитячу гру розглядав як важливий засіб формування і тренування навичок, необхідних для розвитку та майбутньої діяльності індивіда. Він один із перших показав соціальну якість і значення гри, як дитячої, так і дорослої [6].

До гри, як ефективного засобу навчання і виховання звертався і В. Сухомлинський «Дитина за своєю природою – допитливий, дослідник, відкривач світу. Так нехай перед нею відкривається чудовий світ у живих фарбах, яскравих і тремливих звуках, у казці та грі, у власній творчості,

в красі, що надихає її серце, в прагненні робити добро людям» [11, с. 18].

Саме гра є одним із найефективніших засобів підготовки дитини до «дорослого» життя, її соціалізації, морально-етичного виховання. У процесі гри формується особистість дитини, її соціальна компетентність і гуманістичний світогляд, з особливою яскравістю проявляються індивідуальні особливості дошкільника, розвиваються його творчі здібності, цілеспрямована уява, рух від думки до дії. У грі діти з власної ініціативи вступають у різні контакти між собою, здебільшого самостійно будують свої стосунки. Якщо ігрова діяльність дитини є вільною і невимушеною, такою, що вийшла за межі тиску з боку дорослих, ігрові відносини виступають у ролі добровільних тренувань, шляхом яких дитина засвоює морально-етичні норми поведінки [4, с. 55].

Слід зауважити, що здатність до реалізації творчих задумів, а також тривалість ігрової діяльності безпосередньо залежать від психо-фізіологічних особливостей дітей певного віку. Діти четвертого року життя не в достатній мірі володіють рухливими навичками, здатні утримувати увагу не тривалий час, тому зазвичай розігрують один і той самий сюжет протягом 10-15 хвилин.

На четвертому році життя дитина починає осмислювати мету гри, однак через інтерес до дії часом забуває цю мету, демонструє невміння узгоджувати свої дії у спільній грі, не завжди розуміє своїх партнерів.

Керування грою молодших дошкільників відбувається переважно дорослим. Вихователь постає як носій ігрових умінь, активно приймає участь у грі, сприяє розвитку сюжету та сталості ігрового задуму.

Основне завдання, що постає перед педагогом – це навчити гратися, що реалізується за рахунок:

- виконання головної ролі;
- розподілу ролей між дітьми;
- показу ігрових дій;
- опису сюжету або персонажу (наприклад, хворої ляльки);
- розмірковування вихователя (наприклад, про причини хвороби ляльки);
- вправління дитини у ігрових діях;
- вправління у ігрових діях у нових ситуаціях;
- звернення персонажу до дітей;
- запитання до дитини, до персонажу;
- вирішення проблемних ігрових ситуацій.

Реалізацію теоретичних засад керівництва ігровою діяльністю дітей четвертого року життя було здійснено на практиці в молодшій групі ЗДО № 503. Група складається із 20 дітей, порівну хлопчиків та дівчаток. На початку спостереження лише 30% дітей, переважно дівчатка, яким виповнилось вже 3 роки та 6 місяців демонстрували активність та самостійність у ігровій діяльності. Більшість дітей виявляли пасивність та потребу у постійній участі педагога в ігровій діяльності.

Для розгортання ігрової діяльності велике значення має створення відповідного предметно-ігрового середовища. Найвність атрибутів для гри, їх замінників у вільному доступі сприяє прояву самостійності та ініціативності дітей у реалізації гри. В нашій групі створені ігрові осередки «Лікарня», «Перукарня», «Потяг», є необхідні

атрибути для розгортання сюжетно-рольової гри «Сім'я», «Водії та пішоходи». Окреме місце відведено для дослідної діяльності – ігор із піском та водою.

Ігровий простір має задовольняти і психо-емоційні потреби дитини. Педагогу слід створити атмосферу безпеки, довіри, відкритості. Діти, що прийшли до дитячого садочка з достатньою цікавістю відносяться до нового, що з'явилося в групі, а також до звичайних ритуалів поведінки з іграшками. Вихователь може використовувати персоналізовану ляльку або іграшку, яка може стати сигналом до початку гри [12, с. 39].

Управління ігровою діяльністю залежить від орієнтування педагога на індивідуальність дитини. Для досягнення певних результатів задачею вихователя є зрозуміти світ дитини і прийняти його таким, яким вона його бачить, що сприяє реалізації творчого потенціалу дитини в ігровій діяльності. Важливим є вмінням педагога захопити дитину проявляти емоції та почуття під час гри, адже, самоціль гри – отримання задоволення і разом з тим закріплення соціальних навичок та отриманих компетенцій. Основною метою, яку повинен ставити перед собою вихователь в роботі з дітьми четвертого року життя є забезпечити право самостійно приймати рішення і брати на себе відповідальність за них, що є головним показником інтелектуального та психічного розвитку.

Для реалізації поставлених завдань під час ігрової діяльності педагог особливу увагу повинен приділяти систематичним спостереженням за грою дітей. Зокрема значущими є такі моменти:

- теми, які діти обирають для ігор найчастіше та які лишаються нереалізованими;
- чи доводять гравці задум до завершення; якщо ні, то що їм заважає;
- як складаються стосунки між вихованцями, чи виникають конфлікти, як вони розв'язуються.

Проаналізувавши ситуацію, педагог має спланувати свою роботу з розвитку сюжетно-рольової гри в даному дитячому колективі. І тут важливо не припуститися такої досить поширеної помилки, як «диктатура» вихователя у грі. Дітям треба надати можливість самостійно обирати тему, будувати сюжет, розподіляти ролі, інакше гра втрачає своє значення, лишається сама форма. Особливу увагу слід приділяти збагаченню власного життєвого досвіду вихованців, від чого залежить різноманітність ігрових тем та сюжетів. З цією метою проводяться екскурсії, спостереження, бесіди.

Управління сюжетно-рольовою грою в дошкільному закладі, як і педагогічний процес загалом, ґрунтується на демократичних засадах, взаємодії і співпраці та здійснюється у двох основних напрямках: непряме (без втручання вихователя у гру) та пряме керівництво (з втручанням у гру).

Непряме керівництво спрямоване на забезпечення досвіду дітей, через емоційне сприймання формування основ для розвитку дитячої гри. З метою збагачення життєвого досвіду дітей були проведені спостереження за батьками, їх ставленням до дітей; за грою дітей старшої групи. Здійснено цільові прогулянки на майданчик, спортмайданчик, екскурсії до пішохідного переходу, проїжджого частини.

Велике значення мають бесіди на соціально-побутові теми, читання художньої літератури, перегляд кіно (відео-, діафільмів), заняття (особливо-мовленнєві), розгляд ілюстрацій (фото, картин) із життя родини, людей різних професій. Для створення навичок ігрової діяльності нами було проведено ознайомлення дітей з атрибутами, предметами-замінниками та способами їх використання, організація ігрового простору (добір, виготовлення власноруч), ігри (конструювальні, дидактичні, рухливі), зображувальна діяльність, ігри-імітації, придумування історій (для планування гри, наприклад, «Придумаймо історію про ведмедика, який захворів і те, як йому допоміг чарівний чай»).

Керівництво грою досягає мети, якщо стиль спілкування дорослого з дітьми відповідає стилю ігрового спілкування одне з одним. Головний шлях впливу на розвиток дітей у процесі гри – це вхід в ігрові стосунки з дітьми через міжособистісне спілкування дорослого з дітьми. Увійшовши в ігрові стосунки з дітьми, дорослий шляхом особливих звертань – реплік, порад, запитань, нагадувань, які своєю ігровою формою і тоном узгоджуються з характером поведінки дітей, які виконують ігрові ролі, опосередковано активізує дитяче мислення, мову, пам'ять, уяву. Зі змісту і тону звертань дорослого дитина відчуває, що з нею ведуть розмову як з тим дорослим, в образ якого вона перевтілилась. Це викликає у дитини бажання вступити з дорослим у ігрові стосунки, практично використати його рекомендації, погодити їх з власним виконанням ігрової ролі. Дорослий може перебувати серед дітей, які граються, але постійно не виконувати ігрової ролі. Не пов'язуючи своїх дій з певною роллю, педагог легко і невимушено епізодично вступає у міжособистісне спілкування почергово з усіма дітьми, яким потрібна допомога, що забезпечує опосередкований вплив на розвиток гри, зберігаючи при цьому ініціативу, творчість, підвищує активність і самостійність дітей. Отже, керівництво сюжетно-рольовою грою з боку вихователя має різні педагогічні завдання та прийоми, що базуються на можливостях дітей певного віку.

В процесі аналізу стану ігрової активності дітей була відмічена тенденція зневажливого ставлення дорослих до науково виважених позицій щодо важливості спільної з однолітками сюжетно-рольової гри в розвитку дитини. Натомість, якщо діти займаються корисними справами, тобто присвячують свій вільний час іншим видам діяльності: іграм за правилами, іграм-за-

бавам, розгляду книжок, то, за думкою дорослих, це є найбільш продуктивною діяльністю. Але необхідно пам'ятати, що відсутність сюжетно-рольової гри у дошкільному віці гальмує активний розвиток психічних процесів. У дітей, які не мають інтересу до спільної з ровесниками творчої сюжетно-рольової гри та відповідного досвіду спостерігається зниження здатності творчо мислити, гальмується засвоєння норм спілкування із однолітками. І навпаки, якщо сюжетно-рольова гра має місце в житті дитини, то навіть молодший дошкільник демонструє цікавість до співпраці з іншою людиною в різних видах діяльності, дитина навчається самостійно визначати задум, планувати хід гри, розгортати сюжет згідно логіці послідовного використання ігрових дій у рамках обраної ролі, підкоряти свої бажання правилам ігрового поведіння, відповідати за результат самостійної діяльності.

Висновки з даного дослідження. Таким чином, необхідно узагальнити, що взаємодія дитини з дорослими та однолітками в ігровій діяльності активізує потенційні сили і реальні можливості творчих перевтілень. Головною властивістю ігор є творчий характер та почуття задоволення. Вони не терплять зовнішньої регламентації та підкоряються внутрішнім законам: логіці сюжету, ігровим правилам. Хід і насиченість гри визначається фантазією, багатством вражень і рівнем їх узагальненості.

Вступаючи в рольові взаємодії й взаємовідносини з приводу гри, діти здобувають соціальний досвід і морально-етичні норми поведінки. Прояв необхідних ігрових властивостей (ввічливості, витримки, відповідальності й ін.) сприяє формуванню якостей особистості. У грі конкретно моделюється життя дитини – її безпосередні бажання, інтереси, реальні можливості.

Практичне застосування представлених у статті педагогічних прийомів та технік в повсякденній роботі дозволило нам стимулювати ігрову активність дітей. Більшість вихованців (70%) стали демонструвати ініціативність та творчість у проведенні ігор, покращились навички використання атрибутів, діти з більшою цікавістю стали обирати ролі та реалізовувати їх зміст.

Педагоги повинні щодня виділяти спеціальний час для організації дитячих ігор; прагнути до того, щоб зацікавити ними всіх дітей, навчити їх новим іграм. Елементи гри повинні включатися в усі види взаємодії педагога з дітьми четвертого року життя, а сама гра – стати основною формою організації різних видів дитячої діяльності.

Список літератури:

1. Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція) / кер. автор. кол.: Богуш А.М.; МОНмолодьспорту. Київ : Видавництво, 2012. 26 с.
2. Кононко О.Л. Соціально-емоційний розвиток особистості. Київ : Освіта, 1998. 255 с.
3. Піроженко Т.О. Ігрова діяльність дошкільника : молодший дошкільний вік. Київ : Генеза, 2016. 88 с.
4. Кубата Н.П., Айзенбарт М.М. Гра як засіб формування соціальної компетенції у дітей старшого дошкільного віку. *Молодий вчений*. 2018. № 5(57). С. 53–57.
5. Рогальська-Яблонська І.П. Соціалізація дітей в умовах сучасного освітнього середовища ДНЗ на засадах наступності та перспективності. *Науковий вісник Миколаївського державного університету ім. В. Сухомлинського. Серія : Педагогічні науки*. 2012. Вип. 37. Т. 1. С. 351–356.
6. Карабаєва І.І. Режисерські ігри дошкільників: організація і педагогічна підтримка. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2009. № 1. С. 34–39.
7. Кудикіна Н.В. Теоретико-методичні засади організації ігрової діяльності дітей. *Організація дитячої ігрової діяльності в контексті наступності дошкільної і початкової освіти*. Навчально-методичний посібник / за ред. Г.С.Тарасенко. Київ : ВД «Слово», 2010. С. 11–25.

8. Артемова Л.В. Розвиток теорії та практики дитячої гри. Сторінки історії. *Дошкільне виховання*. 2001. № 7. С. 18–19.
9. Виготський Л.С. Гра і її роль у психічному розвитку дитини. *Питання психології*. 1966. № 6. С. 62–68.
10. Огнев'юк В.О. Дитина: Освітня програма для дітей від двох до семи років / за ред. Г.В. Беленька, М.А. Машовець. Київ : ун-т ім. Б. Грінченка, 2016. 304 с.
11. Сухомлинська О.В. У пошуках справжнього. Харків : Атма, 2012. 22 с.
12. Стаєнна О. Ігрова діяльність дошкільників: сучасний формат. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2018. № 10. С. 38–42.

References:

1. Bohush, A.M. (2012). *Bazovyi komponent doshkilnoi osvity (nova redaktsiia)* [The basic component of preschool education (new edition)]. Kyiv : Vydavnytstvo.
2. Kononko, O.L. (1998). *Sotsialno-emotsiyni rozvytok osobystosti* [Socio-emotional development of personality]. Kyiv : Osvita.
3. Pirozhenko, T.O. (2016). *Ihrova diialnist doshkilnyka: molodshyi doshkilnyi vik* [Playing activity of a preschooler: junior preschool age]. Kyiv : Heneza.
4. Kubata, N.P., & Aizenbart, M.M. (2018). *Hra yak zasib formuvannia sotsialnoi kompetentsii u ditei starshoho doshkilnoho viku* [Play as a means of social competence formation in older preschool children]. *Molodyi vchenyi*, no. 5(57), pp. 53–57.
5. Rohalska-Iablonska, I.P. (2012). *Sotsializatsiia ditei v umovakh suchasnoho osvitnoho seredovyscha DNZ na zasadakh nastupnosti ta perspektyvnosti* [Socialization of children in the conditions of the modern educational environment of the DHS on the principles of continuity and promising]. *Naukovyi visnyk Mykolaivskoho derzhavnoho universytetu im. V. Sukhomlynskoho. Seriia : Pedagogichni nauky*, vol. 37, no. 1, pp. 351–356.
6. Karabaieva, I.I. (2009). *Rezhyserski ihry doshkilnykiv: orhanizatsiia i pedagogichna pidtrymka* [Directing games for preschoolers: organization and pedagogical support.]. *Vykhovatel-metodyst doshkilnoho zakladu*, no. 1, pp. 34–39.
7. Kudykina, N.V. (2010). *Teoretyko-metodychni zasady orhanizatsii ihrovoi diialnosti ditei* [Theoretical and methodological foundations of the organization of children's play activities]. *Orhanizatsiia dytiachoi ihrovoi diialnosti v konteksti nastupnosti doshkilnoi i pochatkovoї osvity* [Organization of children's play activities in the context of continuity of preschool and primary education]. Kyiv : VD «Slovo», pp. 11–25.
8. Artemova, L.V. (2001). *Rozvytok teorii ta praktyky dytiachoi hry. Storinky istorii* [Development of the theory and practice of children's play. History pages]. *Doshkilne vykhovannia*, no. 7, pp. 18–19.
9. Vyhotskyi, L.S. (1966). *Hra i yii rol u psykhnichnomu rozvytku dytyny* [The game and its role in the child's mental development]. *Pytannia psykholohii*, no. 6, pp. 62–68.
10. Ohnev'iuik, V.O. (2016). *Dytyna: Osvitnia prohrama dlia ditei vid dvokh do semy rokiv* [Child: Educational program for children from two to seven years old]. Kyiv : Boris Grinchenko University.
11. Sukhomlynska, O.V. (2012). *U poshukakh spravzhnoho* [In search of genuine]. Kharkiv : Atma.
12. Staienna, O. (2018). *Ihrova diialnist doshkilnykiv: suchasnyi format* [Playing activities of preschoolers: a modern format]. *Vykhovatel-metodyst doshkilnoho zakladu*, no. 10, pp. 38–42.